

Industrirådets syn på gymnasial yrkesinriktad vuxenutbildning

Sammanfattning av Industrirådets policyförslag

1. Utbildningskedjan måste hålla ihop – Tydliggör syfte och målgrupp för olika utbildningar

- Analysera och renodla olika yrkesutbildningsformer för vuxna, både vad gäller målgrupp och syfte
- Undvik parallella utbildningssystem
- Samma kvalitetskrav oavsett utbildningsform
- Inga återvändsgränder, utbildning ska alltid kunna leda vidare

2. Arbetsmarknadens behov av kompetens måste styra – Samla ansvaret för analys och uppföljning och skapa ett nationellt kompetensråd

- Gemensam analys av efterfrågad kompetens behövs
- Företagen måste ha reellt och långsiktigt inflytande i hela kedjan

3. Yrkesutbildning ska leda till jobb – Säkra utbud och kvalitet

- Möjligheten att tillgodogöra sig yrkesutbildning behöver prioriteras för ökad anställningsbarhet
- Anställda måste kunna ta del av yrkesutbildning
- Det ska finnas statliga bidrag för finansiering av investeringstunga utbildningsmiljöer

Kort bakgrund

ATT SVENSKA INDUSTRIFÖRETAG, och dess anställda, har rätt kompetens är en nyckelfaktor för fortsatt stark konkurrenskraft, innovation och hållbarhet. Utmaningen kring kompetens är enorm.

Enligt Industrirådets kompetensbehovsanalys behöver industrin anställa 300 000 individer inom en treårsperiod¹, avseende både ny- och ersättningsrekryteringar. Samtidigt saknar Sveriges kommuner idag ekonomiska förutsättningar att kunna erbjuda ett allsidigt utbud av yrkesutbildningar inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen.

Det finns flera utmaningar som bidrar till att svensk industri inte har tillräckligt med kompetens, däribland lågt söktryck, höga utbildningskostnader samt att företagens kapacitet för att bedriva utbildning är begränsad. Utbildningssystemet saknar också en övergripande och sammanhängande analys av arbetsmarknadens behov, trots att detta är grunden för vilken utbildning som kommer att leda till jobb. En väl fungerande yrkesutbildning på gymnasial nivå för vuxna och unga är helt avgörande för att svensk teknikindustri ska klara sin kompetensförsörjning.

¹ Industrirådets kompetensbehovsundersökning från februari 2024

Industrirådets policy för vuxenutbildning på gymnasial nivå

Antalet elever som väljer en yrkesutbildning på gymnasiet är för få för att täcka arbetsmarknadens behov av kompetens. Därför har vuxenutbildning på gymnasial nivå blivit allt viktigare för industrins kompetensförsörjning. Här följer Industrirådets tre konkreta policyförslag.

1. ÅTGÄRDA BRISTER I DAGENS SYSTEM – UNDVIK PARALLELLA SYSTEM

DET FINNS ETT ANTAL grundläggande brister inom nuvarande yrkesvux som till stor del orsakas av fel och brister i systemet. Det handlar bland annat om:

- Det saknas en övergripande och sammanlagd analys av arbetsmarknadens behov trots att det är grunden för vilken utbildning som kommer att leda till jobb. Analyser som ligger till grund för utbildningsutbudet, exempelvis Skolverkets PoD²-underlag och Arbetsförmedlingens yrkesprognoser, behöver genomföras löpande i samråd med företag och ha både kortsiktigt och långsiktigt perspektiv. För industrin är Teknikcolleges regionala styrgrupper en given part för dialog.

- Vuxenutbildning på gymnasial nivå sker i flera former och för delvis olika målgrupper. För att företagen ska kunna anställa måste det finnas transparens och tydlighet mellan olika utbildningsformer så att det klargörs vem utbildningsformen vänder sig till (målgrupp) och vad som är syftet med utbildningsformen i förhållande till andra utbildningsformer. Det är också centralt att det ställs samma krav på kvalitet oavsett utbildningsform eller anordnare. En viktig del i detta är att all arbetsplatsförlagd utbildning

utgår från branschpraxis och kollektivavtal.

- Det saknas ett nationellt kompetensförsörjningsperspektiv och samordnad analys av arbetsmarknadens behov. Det leder både till blindade fläckar d.v.s. att vissa yrkesområden helt saknar utbildningar i landet och att vissa områden har överlappande utbildningar. Bägge får stora negativa konsekvenser för företag och individ.

- Vägen till ett jobb inom industrin kan se olika ut. Därför behöver utbildningssystemet vara flexibelt och utan återvändsgränder för individen.

- Olika utbildningsformer ska komplettera varandra, inte dubblera. Industrirådet strävar efter ett resurseffektivt och tydligt utbildningssystem, både för företag och individ. Exempelvis ser vi tydliga överlapp mellan yrkesvux, nationell yrkesutbildning och arbetsmarknadsutbildning.

Industrirådet understryker vikten av att regeringen i pågående arbete gör en analys av hur olika utbildningsformer, inom vuxenutbildningen inklusive arbetsmarknadsutbildning, förhåller sig till varandra.

2. ARBETSMARKNADENS BEHOV MÅSTE STYRA

SVENSKA INDUSTRIFÖRETAG UTGÖR en stolt stomme vad gäller jobbskapande, tillväxt och utveckling på svensk arbetsmarknad. En stark svensk industri är en förutsättning för fler jobb och ökad välfärd i Sverige. Därför ligger det i samhällets gemensamma intresse att stärka hela kedjan som skapar och leder till jobb inom industrin.

- Industrirådet anser att utbildningarna i högre utsträckning ska dimensioneras efter arbetsmarknaden och utvecklas i nära dialog med näringslivet på lokal och regional nivå. Stärk de regionala stödstrukturerna, utgå från nuvarande branschstrukturer, såsom exempelvis Teknikcollege, och säkerställ att kompetensförsörjning är en integrerad del i det regionala utvecklingsansvaret.

² Från 2025 ska all gymnasial utbildning planeras och dimensioneras med hänsyn till arbetsmarknadens behov.

- Industrirådet anser att det övergripande ansvaret för analys av arbetsmarknadens behov måste samordnas. Industrirådet föreslår därför ett nationellt kompetensråd under relevant stadsråd. För att undvika ryckighet i utbildning, samt säkra att det finns utbildning till efterfrågade yrken, behöver företagen ha reellt inflytande i hela utbildningskedjan.
- Analysen av behovet ska ge en helhetsbild kring var utbildning kan ske, i vilken omfatt-

ning och i vilken form och nivå. Företagen måste vara en del av processen och har ett delansvar för att skapa en efterfrågad och kvalitetssäkrad utbildning.

- Matchning av individer till yrkesutbildning är central för vidare möjlighet till anställning. Företagen måste få möjlighet att påverka principer för behörighet, urval och prioritering.

3. SÄKRA INDUSTRIENS KOMPETENS – FOKUSERA PÅ UTBILDNINGAR SOM LEDER TILL JOBB

UTBILDNINGSSYSTEMET STÅR INFÖR en rad komplexa utmaningar. Dagens och framtidens arbetsmarknad är dynamisk och med ökad automation och digitalisering ställs löpande nya krav på de anställda och arbetsplatsen. Det skapar behov av kompetensutveckling och möjlighet att växla yrke. Detta påverkar vem som ska få ta del av utbildningar där de som redan är i arbete behöver inkluderas och prioriteras i urvalet.

Ett viktigt perspektivskifte handlar om att utbildning behöver utgå från arbetslivets behov av den enkla anledningen att det är så vi skapar nya jobb.

- Företagen ska ges möjlighet att påverka yrkesutbildningars innehåll och upplägg. Där det är relevant bör utgångspunkten vara branschens krav som finns beskrivna i Skolverkets yrkespaket. För att säkerställa att individer når upp till kraven kan industrins olika valideringsverktyg med fördel användas.
- Grunden för en fungerande yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå är skolförlagd utbildning där arbetsplatsförlagt lärande ingår. Lärlingsutbildning ska kunna utgöra ett komplement till den skolförlagda utbildningen när denna utbildningsform efterfrågas av företag eller bransch. All

arbetsplatsförlagd utbildning (oavsett om den arbetsplatsförlagda delen utgör hela utbildningen eller delar av en utbildning) behöver kunna utformas med hög flexibilitet, detta utifrån företags skilda förutsättningar och möjligheter.

- Företagen måste vara delaktiga i frågor kring behörighet, urval och i vilken ordning olika målgrupper ska prioriteras. Då företagens engagemang är en förutsättning för kvalitativ utbildning, bland annat kring det arbetsplatsförlagda lärandet, och framtida anställning är företagens möjlighet att påverka central. Industrirådet anser att de som är i arbete och vill yrkesväxla också måste kunna prioriteras.

- Finansiering måste ske genom riktade statsbidrag för t.ex. inköp av dyra maskiner och annan utrustning. Kortsiktig och ryckig finansiering omöjliggör investerings-tunga utbildningar. Stödet är inte tänkt att användas för drift.

Vi ser det som eftersträvärt att miljö- utnyttjas av olika aktörer, exempelvis gymnasieskolan, yrkesvux likväl som arbetsmarknadsutbildning och intern kompetensutveckling på företagen.

Industrirådet består av fack, bransch- och arbetsgivarorganisationer inom industrin. Förutom att förvalta industriavtalet angående löner och arbetsvillkor samverkar medlemmarna i frågor som är viktiga för svensk industris konkurrenskraft.

För mer information om vad Industrirådet anser i frågor som rör kompetensförsörjning se www.industriradet.se. Här kan du också ta del av Industrirådets kompetensbehovsundersökning.

grafiska
FÖRETAGEN

FACKET FÖR SKOGS-, TRÄ-
OCH GRAFISK BRANSCH

IFMETALL

IKEM
Industriför- och handelsutvecklare i Sverige

INDUSTRI
ARBETSGIVARNA

Jernkontoret

LIVSMEDELSFÖRETAGEN

Skogs
Industrierna

svemin.

Sveriges Ingenjörer

Teknikföretagen

TEKO

SVERIGES TEXTIL-
& MODEFÖRETAG

tmf
TRÄ- OCH MÖBELFÖRETAGEN

unionen